

junt de documents del Fons Rafael Tasis un coneixement més precís, per bé que a voltes un punt massa museïtzat, de la perseverant resistència cultural enfront de les dues dictadures que van desplegar aquests intel·lectuals —tots homes— d'eminent signe catalanista, en un context d'extrema precarietat, especialment a l'exili. L'obra que ens han llegat, si bé no sempre figura en un lloc destacat del cànon, forma part ineludible d'un passat que les noves generacions convé que coneguin per entendre la història de la cultura catalana dels segles XX i XXI.

Novetats a l'entorn de Màrius Torres

MARTA GORT I PANIELLO

Universitat de Lleida

marta.gortpaniello@gmail.com

1. TORRES (2017): Màrius Torres, *Tries de poemes (1938)*, Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.
2. D. A. (2017): Diversos autors, *De poeta a poeta. 36 poetes comenten 36 poemes de Màrius Torres*, Josep Camps i Arbós, Imma Farré i Vilalta (eds.), Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.
3. D. A. (2018): Diversos autors, *La ciutat d'ideals que volíem bastir. Màrius Torres i la literatura del seu temps*, Josep Camps i Arbós, Imma Farré i Vilalta i Joan R. Veny-Mesquida (eds.), Lleida: Aula Màrius Torres, Pagès Editors.

La Càtedra Màrius Torres en la seva voluntat de difondre l'obra i promoure l'estudi de Màrius Torres ha publicat, durant els darrers dos anys, tres volums relacionats amb l'obra del poeta.

Tries de poemes (1938) és un facsímil de gran valor per a l'estudi de la formació del poeta com a tal, ja que mostra els passos que segueix Màrius Torres en la creació de la seva obra i en la seva transformació de «metge que fa versos» a «aquesta cosa absurda: un poeta líric». Aquest volum es publica amb motiu de la commemoració del 75è aniversari de la seva mort i conté *Totes les poesies 1933-1938 (1938)* i *Tria de poesies de Màrius Torres per a Joan Sales (1938)*. *Totes les poesies* conté setanta-sis poemes mecanografiats en els quals s'aprecien correccions i anotacions autògrafes on el poeta exposa la seva més sincera valoració dels textos. *Tria de poesies de Màrius Torres per a Joan Sales* consta dels trenta-dos poemes que Màrius va enviar a Joan Sales sota aquest títol l'octubre de 1938, així com també els tretze poemes i tres traduccions enviades dos mesos més tard que inclouen nous poemes, poemes no inclosos en la primera tramesa o noves versions. Aquest recull conté ja el que seran, pràcticament, les versions definitives dels

poemes. L'any 2010 la *Càtedra Màrius Torres* va publicar els facsímils dels tres primers reculls de poesia que el poeta havia escrit durant els anys 1927 i 1936 com a motiu de la celebració del centenari del seu naixement. La comparació dels cinc reculls que apleguen els dos facsímils permet observar com Torres va construir la seva pròpia veu poètica.

De poeta a poeta (2017) és una proposta literària innovadora que té com a referents els volums *Lectures de Salvador Espriu* a cura de Carles Torner (Barcelona, Proa, 2004) i *Quan em llegiu* dedicat a Narcís Comadira (Barcelona, Edicions 62, 2013). El volum abraça trenta-sis poemes de Màrius Torres comentats per trenta-sis poetes de generacions i adscripcions literàries molt diverses: Amat Baró, Eduard Batlle, Josep Borrell, Antoni Clapés, Jordi Cornudella, Francesc Culleré, Joan Francesc Dlamau, Carles Duarte, Rosa Fabregat, Marc Granell, Ramon Guillem, Bernat Huguet, Lluís Maicas, Juanjo Manau, Albert Mestres, Dolors Miquel, Clara Mir, Anna Montero, Anton Not, Salvador Oliva, Jordi Pàmias, Josep Pedrals, Pere Pena, Joan Perelló, Joan Pomar, Pere Antoni Pons, Jaume Pont, Susana Rafart, Pere Rosselló, Vicent Salvador, Màrius Sampere, Eduard Sanahuja, Magí Sunyer, Víctor Verdú, Blanca Llum Vidal i Júlia Zabala.

Pancatalanista, eclèctica i intergeneracional són, segurament, els tres adjectius que millor defineixen la naturalesa d'aquesta obra. En primer lloc, els autors triats en el volum representen la pràctica totalitat de les diferents procedències lingüístiques de la catalanofonia. En segon lloc, la diversitat de les afinitats estètiques dels comentaristes afavoreix l'aparició de comentaris de molt diversa índole, en el fons i en la forma, ja que n'hi ha des dels més acadèmics fins als més literaris, en forma de carta o de poema. Finalment, la diversitat ateny també les franges d'edat dels comentaristes. En definitiva, com indiquen Camps i Farré en la justificació del volum:

els interlocutors de Màrius Torres no són en primera instància crítics literaris que apliquen amb justesa i mètode els instruments d'anàlisi d'aquesta disciplina literària, sinó altres companys de combat poètic que, sota el seu prisma singular, posen al descobert els sentits plurals que estotja la poesia de Torres i alhora, i de manera indescrutable, ens obren les portes a la seva pròpia manera de sentir i de viure el fet poètic.

Aquest diàleg polifònic de poeta a poeta —d'aquí el títol del volum— endinsa el lector dins el món subjectiu de la interpretació poètica a partir de trenta-sis propostes de relectura que esdevenen valuoses i íntimes comprensions de la poesia de Torres.

La ciutat d'ideals que volíem bastir (2018) és un recopilatori dels estudis presents en el II Simposi Internacional Màrius Torres que es va celebrar a Lleida durant els dies 26 i 27 d'octubre de 2017. La contextualització de l'obra del poeta lleidatà es duu a terme a partir de tres línies d'estudi. En primer lloc, Enric Bou situa Màrius Torres en el context de la poesia europea de la primera meitat del

segle xx tenint en compte la seva tasca com a lector, traductor i poeta. En segon lloc, Joan Veny analitza la llengua del poeta en dos registres molt diferents: el poètic i l'epistolar, més espontani però no menys literari. Finalment, Francesc Foguet tracta el pensament polític del poeta a partir de la Segona República espanyola. Donat aquest marc inicial, els posteriors estudis s'agrupen de forma temàtica al voltant de cinc blocs diferents.

Dins les lectures de Màrius Torres, Lluís Alpera fa una contribució de títol més personal en què conversa íntimament 'de poeta a poeta' amb Màrius Torres; Dominic Keown en "Cançó a Mahalta" situa el poema dins el context de la Nova Cançó i els corrents paral·lels als Estats Units i a la resta d'Europa; Xavier Macià i Núria Perpinyà analitzen els motius de la caiguda i el vertigen en tres poemes; i Albert Mestres tracta les influències i l'estructura de l'obra dramàtica de Torres *Una fantasma com n'hi ha poques*. En la secció dedicada genèricament a les relacions, Margarida Prats estudia el diàleg epistolar entre Màrius Torres i Mercè Figueras; Andratx Badia analitza els paral·lelismes entre les visions literàries de Màrius i les d'un altre escriptor lleidatà: Magí Morera; Jordi Oviedo exposa les traces de Torres en l'obra de Vicent Andrés Estellés, i Josep M. Sala-Valldaura, en la de Josep Palau i Fabre.

L'apartat dedicat a la música inclou l'edició i anàlisi d'Irene Klein de les composicions musicals de Màrius; Mireia Lleó assenyalava l'estreta relació que mantenen les seves poesies amb el *lied* i amb alguns aspectes de la música barroca, i Joaquim Rabaseda se centra en la tasca que desenvolupà Màrius com a crític musical.

A continuació, diferents traductors exposen la seva experiència de traduir la poesia de Màrius Torres als seus idiomes respectius: Olga Nikolaeva i Andrei Rodoski al rus, Jana Balacci al romanès i Àxel Sanjosé a l'alemany.

Atesa la importància de transmetre el valor de l'obra de Màrius a les generacions posteriors, no podia faltar un apartat dedicat a la didàctica. En aquest, Teresa Devesa i Montserrat Vilà dibuixen una proposta que engloba la interdisciplinarietat de la literatura de Torres amb les llengües clàssiques; Moisès Selfa pretén acostar els joves al tema de la mort a partir de la poesia torressiana; Carme Torrelles proposa una forma per potenciar la creativitat, recitació i comprensió de la poesia a través de referents compartits pels joves com són els elements naturals.

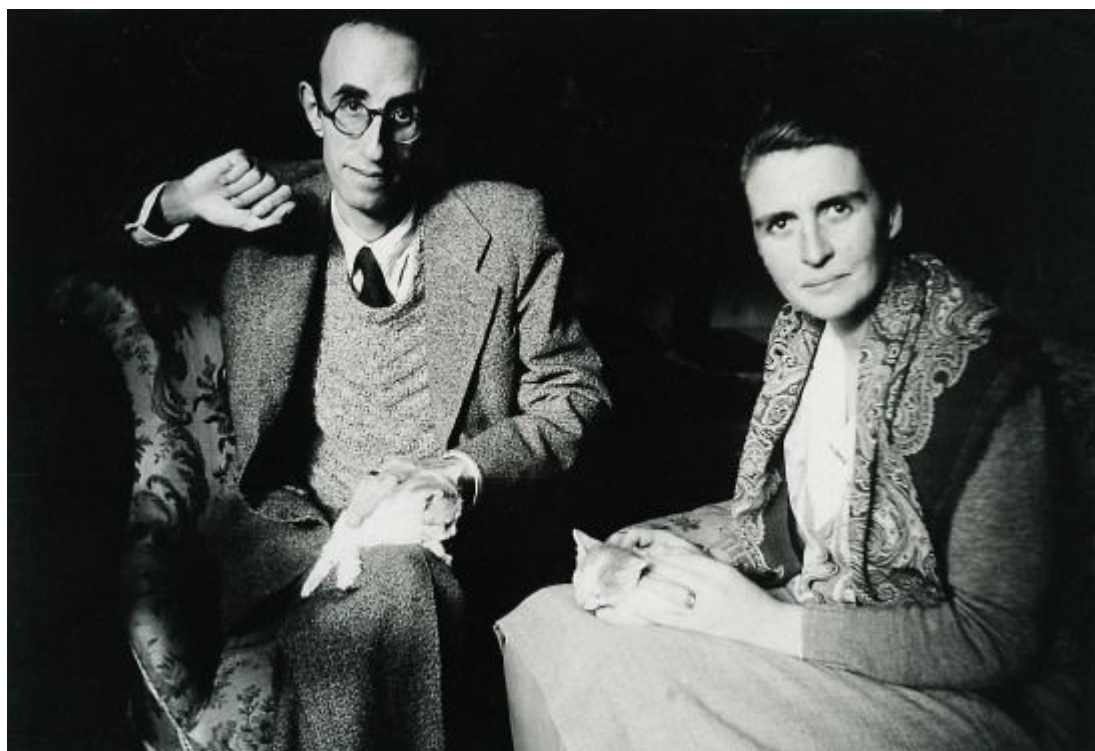
Finalment, el volum es tanca amb dos estudis sobre el context literari en què es produí l'obra del poeta lleidatà: el de Jordi Malé sobre les relacions entre artistes i escriptors, i el d'Arnau Vives sobre les lectures i traduccions orientalistes de Marià Manent.

10/11/2017: Conèixer Mahalta, les cartes entre Màrius Torres i Mercè Figueras

📁 Categoria: [Llibres singulars](#) ✍️ Escrit per: Jordi Cervera

Màrius Torres és un poeta personal, que va viure fora de modes i plantejant en paper un univers íntim i marcat per la malaltia, una certa solitud i la necessitat de reconèixer i d'implicar-se amb l'entorn, ja fos físic o espiritual. Torres es va convertir en objecte de la seva pròpia mirada d'una manera sòlida i poderosa. En la seva obra, curta però de molta intensitat, les emocions humanes tenen un protagonisme essencial, bàsic i, de fet, troncal, tenint en compte, sobretot, les circumstàncies externes i inevitables (la tuberculosi, la guerra civil) que van condicionar en gran mesura la seva vida i la manera d'afrontar-la.

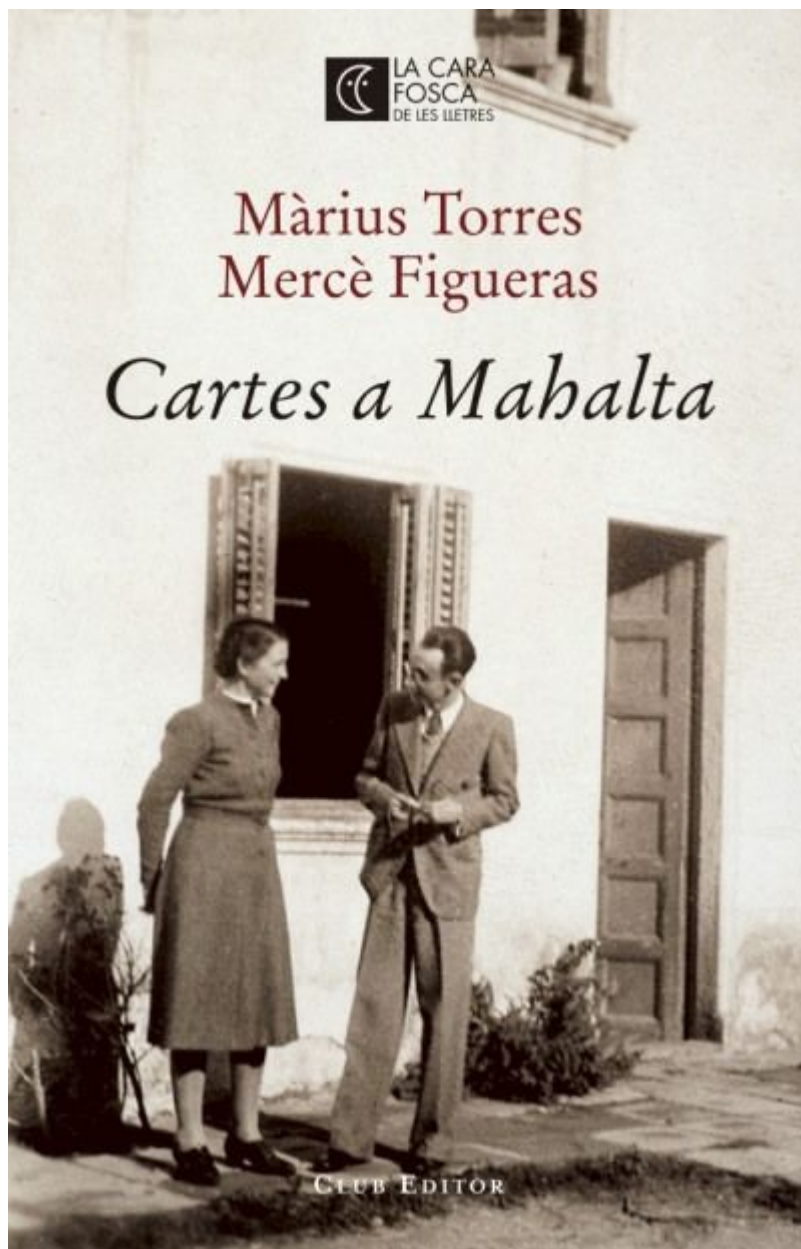
La tuberculosi, una malaltia batejada amb l'adjectiu de romàntica, una mica per allò de la languidesa i l'amor càlid, molt tractada en la literatura i les arts i no per això menys tràgica i letal, es va convertir en una afecció força comuna que es tractava a base d'internament en

J

Vai
alg
cor
de
hor
mír
tam
alg
les
cibi

sanatoris, que obligava a períodes d'aïllament, de repòs total, a la solitud i, per força, a la reflexió i a la contemplació. Es mirava de solucionar amb tractaments més o menys peculiars fins que va aparèixer l'estreptomocina a mitjans dels segle XX i aleshores la qüestió canvia de manera radical.

A casa nostra, un dels sanatoris per a tuberculosos era el **Puig d'Olena**, entre Centelles i Castellterçol. Allí van coincidir **Màrius Torres** i **Mercè Figueras**. Ella, una gironina de 29 anys que en fa 9 que lluita contra la malaltia. Ell, un metge de Lleida, de 25 anys. La vida al sanatori no és precisament dinàmica i encara menys si tenim en compte els períodes d'aïllament, les temporades de cures i l'efecte ferotge de la solitud. Màrius Torres i Mercè Figueras descobreixen afinitats de tota mena, físiques i intel·lectuals i enceten una correspondència sovintejada que serveix de bàlsam durant les temporades d'oblidat repòs absolut. Una de les infermeres s'encarrega de fer circular la correspondència i ells, a banda d'escriure's, es veuen, s'espia amb tendresa i, de mica en mica, amb tota la prudència i prevencions d'una època concreta, van deixant entreveure els seus sentiments, els seus neguits, els seus somnis. Aquesta personalíssima i peculiar relació es va concretar en un gran nombre de cartes que reflecteixen aquest intens dia a dia intel·lectual que no sempre anava directament lligat al físic i que ara agafen dimensió pública gràcies a [Club Editor](#) que acaba de publicar "**Cartes a Mahalta**", un treball de la professora **Margarida Prats**, una gran estudiosa de l'obra encara desconeguda i no prou valorada de Màrius Torres, que va conèixer personalment a Mercè Figueras i que després de tutelar una magnífica edició de les Poesies de l'autor a Pagès Editor, obre ara una pàgina fonamental amb aquesta aproximació brillant a la correspondència entre la Mercè i el Màrius, tot un prodigi de sensibilitat, de tendresa, d'erudició i de bellesa.

El llibre permet llegir 86 cartes de Màrius Torres i 30 de la Mercè Figueras, una tria de les 503 que es conserven i que, a més de ser una mostra de delicadesa, ens acosten el dia a dia de dues vides inquietes i sensibles. Gràcies a la seva correspondència, entenem la vida al sanatori, els períodes de reclusió obligada, les petites alegries, les emocions subtils, el plaer de la lectura, la música, les trobades, les visites, els amics. I per damunt de tot, els detalls, la calidesa. Llegint aquesta correspondència rica i càlida, tens, d'entrada, la sensació d'enviar dues intimitats però també la de trobar-te al davant de dues ànimes enamorades que han de mantenir les aparences i les convencions d'un lloc i d'una època concrets i especials. Queda clar que la Mercè i el Màrius s'estimen i això és deriva del respecte, de la veneració que senten l'un per l'altre i de les petites coses com les roses, la crítica (riallera i delicada però no lliure de mordacitat) del bigoti del poeta i, sobretot, l'emoció i el sentiment que brolla de cada carta, de cada paraula que s'intercanvien. S'autocritiquen, però en cada crítica és fàcil endevinar aquesta fascinació mútua que senten l'un per l'altre. S'escriuen pràcticament a diari i es podria dir que la seva relació va més enllà de les cartes i dels contactes personal i es converteix en una mena de fil invisible que els lliga, que uneix els seus cors, els seus pensaments, les seves sensacions.

I la lectura detallada d'aquesta selecció de cartes que ens ofereix Club Editor és una poderosa capbussada en la quotidianitat i en la intimitat dels protagonistes de la història. Abraçats a les

Vi

Co
M

Di

Le

Le
Al

Ri
Ba

Le

Tr

Re
de

"C

"C
M

El
Lo
gu

El
It's

La
Un
gli

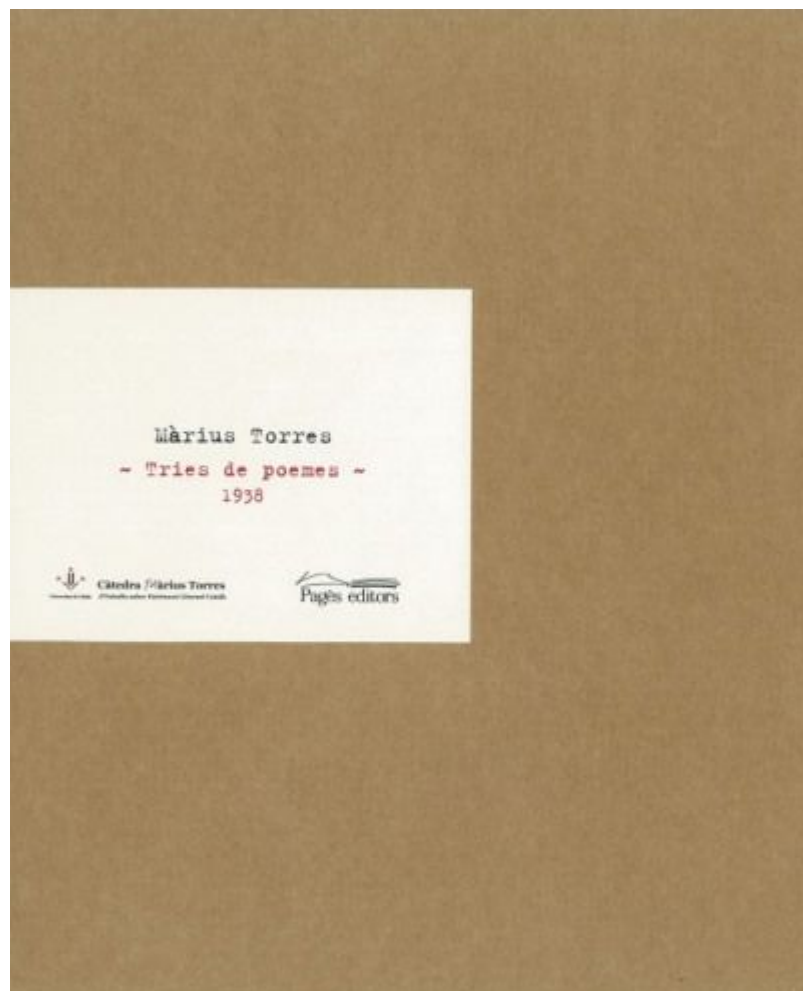
Li
Es
qu

La
Jc
ec

M
Es
ht

M
Sa
"M

seves emocions els veiem afrontar la malaltia, amb moments d'eufòria i amb instants de tristor; també assistim des d'un lloc privilegiat a la seva vida diària i als ses contactes amb l'exterior que tenen també un tint agredolç, ja que a la felicitat de contactar amb familiars i amics s'hi suma el fet de les notícies que arriben de la situació política del país i que no són precisament optimistes.

I a més dels sentiments i dels intercanvis intel·lectuals també tenim un altre privilegi, assistir al naixement d'alguns dels poemes de Màrius Torres, al camí que fan, a les impressions que causen, a les correccions, a les modificacions i, en definitiva a esclat i vida de cada vers, de cada idea. I conèixer la seva gènesi ens porta, per força, a estimar i a valorar encara molt més la feina del poeta, el seu treball i la bellesa sublim dels seus versos, la sensibilitat especial que neix del seu esperit afectuós, natural, sincer i força pur i que el converteix en un dels grans poetes de tots els temps.

Màrius Torres, estudiat i valorat en perspectiva, podia lligar perfectament amb alguns dels corrents moderns de l'Europa de la seva època i, de fet, la seva poesia busca sempre la perfecció, una voluntat absoluta que lliga amb el domini culte i depurat de la llengua, un fet que li permet moure's còmodament entre el llenguatge col·loquial i el format culte sense que hi hagi un xoc d'interessos o de formes i que, per damunt de tot, no mostrés cap mena d'impostura. I és precisament aquesta recerca pura de la normalitat un dels elements que converteix la seva literatura en una excepcional mostra de normalitat en un temps i en una circumstàncies força anormals. La melangia, la precisió, la natura, la mort, l'amor, el coratge i, malgrat tot, un cert optimisme existencial, són doncs els eixos fonamentals la seva obra, rigorosa, radical i ben insòlita.

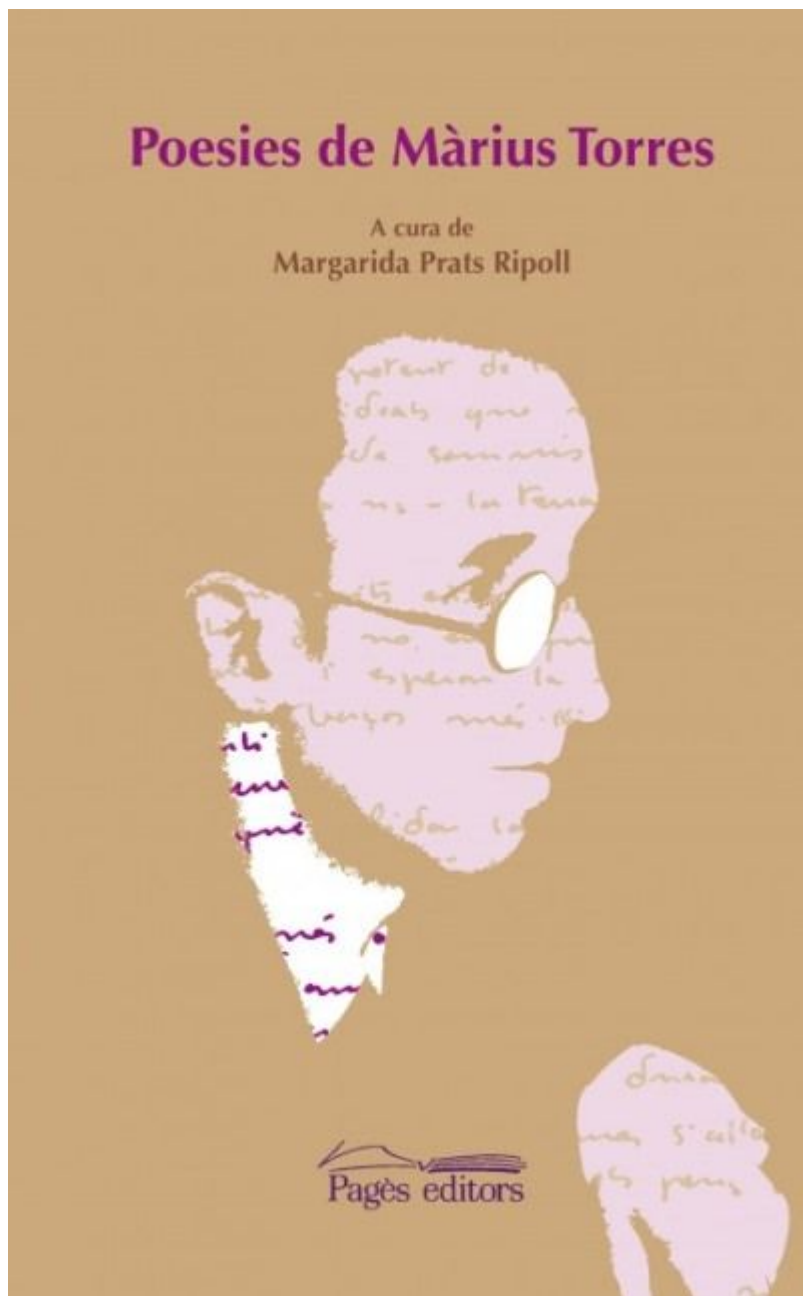
Al
q
Al
Br
ca
15
Cr
ce

I en aquesta mateixa línia de treball, la reivindicació de la qualitat i la potència poètica de Màrius Torres, també voldria parlar de “**Poesies de Màrius Torres**”, el treball de **Margarida Prats Ripoll** publicat l'any 2010 per **Pagès Editor** i que es podria considerar com l'edició definitiva de l'obra poètica de Torres.

La primera edició de “**Poesies**” va ser obra de **Joan Sales**, amic del poeta, que la va publicar a Coyoacán, a Mèxic el 1947, cinc anys després de la mort de poeta. L'any 1950, el mateix Sales és l'impulsor d'una nova edició, aquesta vegada a Catalunya i all llibres de L'Óssa Menor.

A partir d'aquell moment les edicions es van anar succeint, incorporant sempre nous poemes inèdits. A l'any 1953 s'hi van afegir 30; el 1964, 22 i l'any 1977, 42 més. L'any 1993, Proa va publicar una nova edició, a càrrec de Margarida Prats que, gràcies als seus treballs de recerca, a les converses amb gent molt propera a Torres, com la mateixa Mercè Figueras i a l'accés a documents fins aleshores desconeguts, posava en ordre l'obra del poeta. Va eliminar 94 poemes que s'havien incorporat després de les primeres edicions en diferents apèndixs i els canviava per un de sol amb 40 poemes que l'autor havia donat per bons durant els diferents processos de revisió i també va introduir algunes esmenes en 12 dels poemes inicials que Torres havia deixat marcades i que no s'havien introduït en les primeres publicacions.

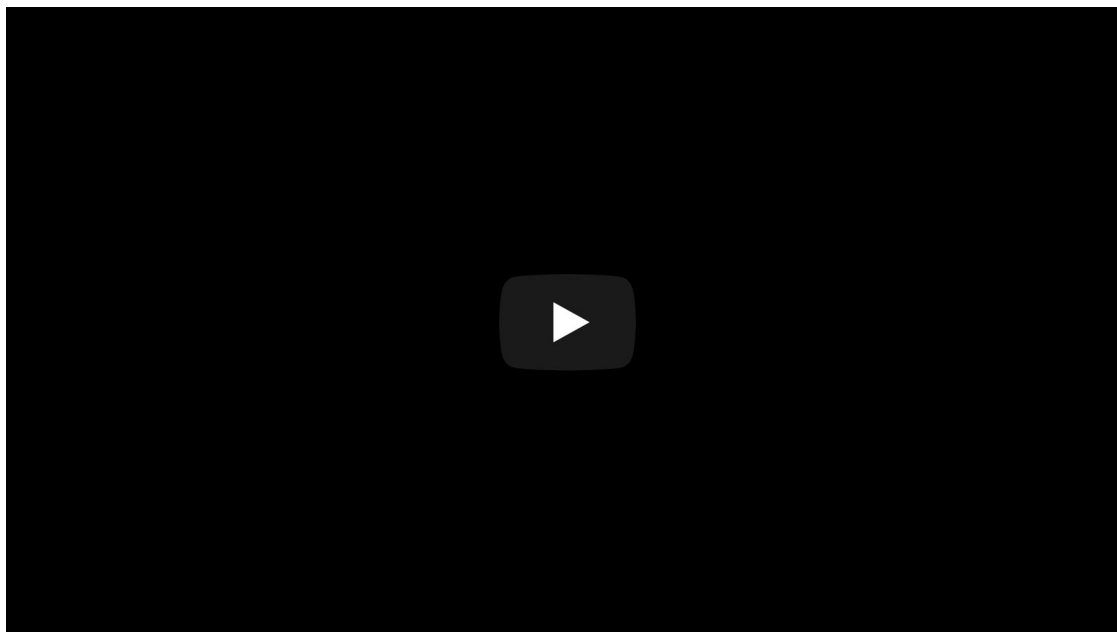

Amb aquesta nova edició de Pagès, Prats reconstrueix i revisa el seu propi treball i aporta noves llums sobre l'obra de Màrius Torres i la dota del màxim rigor i d'unes cotes de professionalitat i risc que trenca amb els cànons fins aleshores donats com a bons i posant negre sobre blanc les últimes voluntats poètiques de l'autor.

I per acabar, val a dir que molta gent coneix allò de les nostres ànimes que corren com dos rius paral·lels, gràcies a Lluís Llach que la va musicar l'any 2004 al disc "Poetes", però, tal i com acostuma a passar sempre en aquests casos, l'obra de Torres va molt més enllà i ara, per sort, des de la Universitat de Lleida, la **Càtedra Màrius Torres** acaba de tancar el **Segon Simposi Internacional Màrius Torres "La ciutat d'ideals que volíem bastir"** i que s'ha tancat amb la publicació de dos llibres que són autèntiques joies. D'una banda l'edició facsímil d'un seguit de textos autògrafs del poeta, amb les correccions i els comentaris de l'autor que són d'una singular bellesa gràfica i documental i també un altre llibre on 40 poetes actuals comenten 40 poemes de Torres. Dos peces intenses i molt interessants que publica Pagès Editor.

I si no la coneixeu, us recomano, per acabar, la versió de “**Cançó a Mahalta**” que **Jordi Gasion** **El fill del mestre** va decidir incloure l’any 2007 al disc “**Aquella estranya mania de creure en la vida**”. I sí, és cert que Llach la va situar al mapa, però Gasion, és capaç de donar-hi, d’entrada, un to i una pronúncia que pel fet de ser d’Alpicat, de les Terres de Ponent com el mateix poeta li aporten una riquesa especial. Però no només això. La interpretació de Gasion és brillant, sòlida, càlida i té, per damunt de qualsevol altra cosa, un punt de melangia, de tristor, de passió, de sentiment que semblen estar molt a la vora dels sentiments que es movien per les ànimes de Màrius Torres i Mercè Figueras quan corrien con dos rius paral·lels, quan feien els mateixos camins sota els mateixos cels sense poder acostar les seves vides calmes. Una visió que, encara que pugui semblar un sacrilegi dir-ho, sens dubte millora l’original.

Sigui com sigui, entre uns i altres han aconseguit el miracle, Mahalta viu, batega amb força i emoció al nostre costat, en sentim el seu alè pur arreu i això, no ho amagarem, ens fa immensament feliços.

Compartir: (Què és això?)

Enllaços patrocinats

Comentaris

No hi ha comentaris

Afegeix comentari

El teu comentari:

Correu electrònic:

Clau:

Afegeix comentari

Per escriure els teus comentaris has d'estar registrat. Pots

registrar-te ara

Pots

recordar la clau

